

Zpráva veřejného ochránce práv o činnosti za 2. čtvrtletí roku 2023

Podle § 24 odst. 1 písm. a) zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, informuji Poslaneckou sněmovnu Parlamentu České republiky o své činnosti.

A. Činnost ochránce v číslech	3
B. Veřejná správa	6
B.1 Připomínky veřejného ochránce práv k návrhům právních předpisů	6
B.2 Bezpečný výjezd z pozemku na pozemní komunikaci (sp. zn. 15049/2022/VOP).....	10
B.3 Hranice mezi nátlakem a informováním o možnosti léčby bez souhlasu pacienta (sp. zn. 17181/2022/VOP)	11
B.4 Státní dozor v oblasti autoškolství (sp. zn. 13433/2022/VOP)	11
B.5 Povinnosti přisedících mimo soudní síně (sp. zn. 652/2023/VOP)	12
B.6 Nedodržení lhůty pro posouzení zdravotního stavu v řízení o přiznání invalidního důchodu s mezinárodním prvkem (sp. zn. 1788/2022/VOP)	13
B.7 Konference, kulaté stoly a školení	14
C. Dohled nad omezováním osobní svobody a sledování vyhoštění	15
C.1 Systematické návštěvy a sledování vyhoštění	15
C.2 Zásadní pracovní jednání	15
C.3 Konference, kulaté stoly a školení	16
C.4 Dobročinný běh	17
D. Ochrana před diskriminací	18
D.1 Ukončení služebního poměru vojáků z povolání kvůli odmítnutí povinného očkování (sp. zn. 14497/2022/VOP, 14500/2022/VOP, 14543/2022/VOP)	18
D.2 Osvěta	19
D.3 Výzkumy a doporučení	19
D.4 Zásadní pracovní jednání	20
D.5 Osvěta	21
D.6 Konference, kulaté stoly a školení	21
D.7 Mezinárodní spolupráce	22
E. Sledování práv lidí se zdravotním postižením.....	23
E.1 Souhlas opatrovance s jednotlivými úkony opatrovníka, nahlížení do opatrovnického spisu a efektivní výkon opatrovnictví (sp. zn. 6528/2023/VOP).....	23
E.2 Výsledek uplatněných připomínek k novele zákona o vysokých školách	24
E.3 Zasedání poradního orgánu	24
E.4 Výzkumy a doporučení ke zlepšení situace lidí s postižením.....	25
E.5 Mezinárodní spolupráce	26
E.6 Spolupráce s neziskovými organizacemi a lidmi s postižením.....	27
E.7 Konference, kulaté stoly a školení	27
E.8 Návštěvy zařízení	29

A. Činnost ochránce v číslech

Ve 2. čtvrtletí 2023 ochránce obdržel celkem **1 755** podnětů. Podíl podnětů v působnosti (**73 %**) je obdobný jako průměr roku 2022 (72,9 %). Nejvíce podnětů se tradičně týkalo sociálního zabezpečení – zejména důchodů a dávek (357), staveb (113), ochrany dětí, mládeže a rodiny (107).

V **82** podnětech lidé namítli nerovné zacházení, z toho v **61** případech z důvodů zakázaných antidiskriminačním zákonem. V **11** případech ochránce poskytl informace a analýzy týkající se diskriminace mezinárodním subjektům či vnitrostátním orgánům.

Ochránce uskutečnil **10 návštěv zařízení** a prostudoval **1 387** rozhodnutí o vyhoštění.

Počty podnětů a činnost ilustrují následující infografiky:

PODNĚTY

73%

podnětů patřilo do
působnosti ochránce,
a mohl se jimi tedy zabývat

 1755

podnětů doručených
v II. čtvrtletí 2023

sociální
zabezpečení | 357

ochrana dětí, mládeže
a rodiny | 107

správa na úseku
zdravotnictví | 75

stavby a regionální
rozvoj | 113

armáda, policie a
vězeňství | 94

věci cizinců | 67

82 podnětů s námitkou
nerovného zacházení

diskriminace ve smyslu
antidiskriminačního zákona
se týkalo 61 podnětů

61

ČINNOST

1387
prostudovaných
rozhodnutí o vyhoštění

ochránce natočil **6**
podcastů

12 vyřízených žádostí
o informace

ochránce provedl **10**
systematických návštěv

ochránce uspořádal **12**
vzdělávacích akcí

například

konference
Aktuální otázky v oblasti
ochrany zvířat proti týrání

kulatý stůl
Fungování rozkladových
komisí ministerstev a
vybraných ústředních orgánů
státní správy

DOPORUČENÍ:

poučení pro účastníka
pracovní rehabilitace
ve snadném čtení

Druhá monitorovací zpráva
k naplňování práva na rovné
zacházení a ochrany před
diskriminací

VÝZKUMY:

k tématu těhotenství a
mateřství na pracovišti

B. Veřejná správa

Již od roku 2001 ochránce chrání osoby před nezákonným či jinak nesprávným jednáním nebo nečinností správních úřadů. Má právo nahlížet do spisů, žádat úřady o vysvětlení a může vést místní šetření. Zjistí-li pochybení úřadu, doporučuje opatření k nápravě, rozhodnutí úřadu nemůže zrušit ani nahradit.

B.1 Připomínky veřejného ochránce práv k návrhům právních předpisů

Ochránce se jako připomínkové místo pro meziresortní připomínkové řízení aktivně zapojuje do připomínkování právních předpisů i nelegislativních materiálů, které předkládají jednotlivá ministerstva či vláda a spadají do jeho působnosti. V druhém čtvrtletí tohoto roku ochránce vstoupil prostřednictvím uplatněných připomínek do 5 řízení o návrzích právních předpisů. V připomínkách pak celkově vznesl 167 dílčích připomínek. Ve stejném období roku 2022 ochránce vstoupil prostřednictvím uplatněných připomínek do 21 řízení o návrzích právních předpisů a vznesl celkem 146 dílčích připomínek. Tuto činnost ochránce ilustruje následující obrázek:

Připomínky k návrhu zákona o podpoře v bydlení¹

Ochránce uplatnil zásadní připomínky k návrhu zákona o podpoře v bydlení. Zejména upozornil na to, že namísto zákona o sociálním bydlení, který má vláda ve svém programovém prohlášení, ministerstvo předložilo zákon o podpoře v bydlení. Ačkoliv ochránce oceňuje, že vláda učinila tento krok ke zlepšení bytové nouze, od dříve připravovaných variant zákona o sociálním bydlení se liší v jednom zásadním bodě – nikomu nestanoví povinnost sociální bydlení skutečně zajišťovat. Zákon o podpoře v bydlení počítá s dobrovolným zapojením obcí i jiných vlastníků bytů s tím, že do připravovaného systému své byty potřebným lidem poskytnou. Úspěch celého systému tak stojí a padá s ochotou poskytovatelů bydlení byty do systému nabídnout. To samozřejmě přináší jak riziko, že bytů nebude dostatek pro všechny potřebné, tak také riziko regionálních nerovností. Už nyní jsou totiž znatelné rozdíly mezi obcemi, kdy některé disponují velkým bytovým fondem, jiné naopak svůj bytový fond privatizovaly. Stejně tak je míra sociálního vyloučení a s ním spojené bytové nouze v jednotlivých regionech našeho státu rozdílná. Ochota poskytovat byty do systému podporovaného bydlení může být nižší právě v těch regionech, kde bude poptávka po nich nejvyšší.

Za další nedostatek zákona ochránce považuje jeho obsáhlost a kazuističnost, které může být pro mnoho občanů, kterým je určen, nesrozumitelný. Nakolik funkčním nástrojem však tento zákon skutečně bude, ukáže až praxe. Ochránce má za to, že po určité době jeho účinnosti by měla vláda provést vyhodnocení, zda je nástrojem dostatečným, a to napříč všemi regiony a vůči všem skupinám zvláště potřebných osob, či zda bude přece jen třeba doplnit jej dalším opatřením, například nejen třeba zákonem o bydlení sociálním.

Ochránce se také zaměřil na ty části návrhu zákona, které se týkají jeho činnosti spočívající v monitoringu naplňování Úmluvy.² Ochránce doporučil, aby předkladatel při tvorbě vyhlášek či metodik, které budou podstatné pro provádění tohoto zákona, neopomněl zohlednit potřeby lidí s postižením (v celém jejich širokém spektru).

Připomínky k novele zákona o důchodovém pojištění³

Ochránce mimo jiné upozornil na to, že zákon o důchodovém pojištění stanovuje v § 67 odst. 1, že se v závislosti na růstu indexu spotřebitelských cen a na růstu mezd zvyšují „vyplácené důchody.“ Novela navrhuje vynětí procentní výměry důchodu u předčasných důchodů z valorizace, čímž vytváří nerovnost mezi příjemci důchodů, kteří splnili podmínky zákona pro přiznání některého z druhů důchodu. V případě příjemců předčasných starobních důchodů by podle návrhu zvyšovala pouze jeho základní výměra důchodu. Nezvyšoval by se tedy u nich „vyplácený důchod“, jak stanoví zákon, nýbrž pouze „vyplácená část důchodu.“

¹ Celá připomínka č. j. KVOP-21311/2023/S je dostupná v Evidenci stanovisek ochránce, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/11996>.

² Úmluva o právech osob se zdravotním postižením, vyhlášená pod č. 10/2010 Sb. m. s.

³ Celá připomínka č. j. KVOP-15893/2023/S je dostupná v Evidenci stanovisek ochránce, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/11984>.

Mechanismus zvyšování důchodů je v zákoně o důchodovém pojištění upraven z toho důvodu, aby chránil příjemce starobního důchodu, kteří zpravidla již nemají jiné prostředky, než je příjem jejich starobního důchodu, před inflací a pádem do chudoby.

Důchodce pobírající předčasný starobní důchod přitom nemůže do dosažení důchodového věku vykonávat výdělečnou činnost, která zakládá účast na pojištění a je zpravidla odkázán pouze na důchodovou dávku.

Jak uvádí důvodová zpráva, více než čtvrtina žadatelů o předčasný důchod byla těsně před odchodem do důchodu v evidenci úřadu práce a ze zbytku byla zhruba polovina těch, co pečovali o závislou osobu (aniž by byli výdělečně činní) a druhá polovina byla invalidní (bez výdělečné činnosti), a to především v prvním a druhém stupni invalidity.

Příjemci předčasných starobních důchodů jsou přitom novou úpravou výrazně penalizováni již při samotném výpočtu výše důchodu, a to trvale. Tito příjemci důchodu splnili podmínky potřebné doby pojištění pro přiznání zákonem upraveného druhu starobního důchodu. Nemělo by se tedy z hlediska dopadu růstu cen na příjemce důchodů s nimi zacházet rozdílně.

Připomínky k Hodnoticí zprávě k výsledkům kontrol výkonu přenesené a samostatné působnosti svěřené orgánům obcí, krajů a hlavního města Prahy za léta 2020 – 2022⁴

Ochránce vznesl dvě zásadní připomínky, které vychází z jím provedených šetření z vlastní iniciativy.

V rámci šetření z vlastní iniciativy ochránce poukázal na nejednotný postup úřadů během pandemické situace, nedostatečnou informovanost o omezeném chodu některých agend a také na znevýhodnění určitých skupin obyvatel v případě distančního způsobu komunikace. Ochránce navrhl celou řadu aktivit směřujících ke sjednocení praxe veřejné správy, její předvídatelnosti a transparentnosti. Ministerstvo vnitra nechtělo podniknout navržené aktivity, tak se ochránce obrátil na vládu.⁵ Navrhl jí, aby prostřednictvím novely krizového zákona⁶ pověřila Ministerstvo vnitra nebo jiný ústřední orgány státní správy tím, aby sjednocoval postup veřejné správy a vydával metodická doporučení. Na jednání vlády, které se konalo dne 31. srpna 2022, ministr vnitra ocenil zjištění a poznatky a ochránce sdělil, že nepovažuje za ideální a vhodné řešení přijímat pouhou dílčí novelu krizového zákona. Dále přislíbil, že jeho resort zapracuje doporučení do komplexní revize legislativy pro krizové řízení a kritickou infrastrukturu, k níž se zavázal v programovém prohlášení vlády.⁷ Ministerstvo vnitra nyní v hodnoticí zprávě uvádí jako doporučení pro ústřední správní úřady: „analyzovat závěry šetření 14/2022/SZD/MG [...] a na daném úseku přijmout

⁴ Celá připomínka č. j. KVOP-17356/2023/S je dostupná v Evidenci stanovisek ombudsmana, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/11968>.

⁵ Doporučení ke změně právního předpisu sp. zn. 14/2022/SZD/MG je dostupné v Evidenci stanovisek ombudsmana, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/10640>.

⁶ Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon).

⁷ Blíže v části Bezpečnost. Dostupné z:

https://www.vlada.cz/cz/programove-prohlaseni-vlady-193547/#vnitrni_bezpecnost_a_verejna_sprava.

příslušná opatření sjednocující postup správních orgánů v době mimořádných situací.“⁸ Navržené opatření nekoresponduje s vyjádřením ministra vnitra a současně má ochránce za to, že Ministerstvo vnitra mělo dostatečný časový prostor na to, aby řádně vyhodnotilo jeho poznatky a navrhlo specifitější systémové řešení. Ochránce proto žádal, aby Ministerstvo vnitra své doporučení revidovalo.

Druhá připomínka se týkala přístupnosti webových stránek pro lidi se zrakovým a sluchovým postižením. V šetření z vlastní iniciativy se ochránce zabýval přístupností webových stránek pro lidi se zrakovým a sluchovým postižením.⁹ Konstatoval, že dosavadní parametry kontrol a vynucování povinností ze strany Ministerstva vnitra nepovažuje za efektivní. Přestože na tento problém opětovně poukázal v části 4.6. hodnotící zprávy,¹⁰ Ministerstvo vnitra nenavrhlo konkrétní opatření k nápravě. Ochránce v připomínce požádal, aby ministerstvo alespoň v obecné rovině nastínilo svůj další postup v této problematice.

Připomínky k novele zákona o ochraně ovzduší¹¹

Ochránce mimo jiné upozornil na navrhované ustanovení § 13a, které zakotvuje právo tzv. ekologických spolků (právnických osob soukromého práva, jejichž předmětem činnosti je ochrana životního prostředí nebo ochrana veřejného zdraví) účastnit se řízení o povolení provozu nebo změně povolení provozu. Jednou z podmínek pro tuto účast je to, že spolek vznikl alespoň 3 roky před dnem zveřejnění informace o zahájení řízení na úřední desce. Obdobně konstruuje účast ekologických spolků i zákon o posuzování vlivů na životní prostředí a vodní zákon. Tyto právní předpisy však jako alternativu k podmínce minimálně tříleté existence spolku stanoví podmínku předložení podporující listiny s podpisem nejméně 200 osob. S obdobnou konstrukcí do budoucna počítá i zákon o integrované prevenci. Dle názoru ochránce není důvod, proč se od této konstrukce v případě zákona o ochraně ovzduší odchýlit a omezit účast spolků jen na spolky, které již minimálně tři roky existují. I v oblasti ochrany ovzduší může dojít k tomu, že potřeba vytvořit místní ekologický spolek vznikne až za situace aktuálně plánovaného umístění konkrétního vyjmenovávaného stacionárního zdroje, k němuž se budou chtít místní obyvatelé prostřednictvím spolku vyjádřit. Ochránce proto navrhl upravit znění § 13a odst. 3 tak, že účastníkem řízení bude také právnická osoba soukromého práva, (...) která vznikla alespoň 3 roky před dnem zveřejnění informace o zahájení řízení na úřední desce nebo kterou podporuje svými podpisy nejméně 200 osob na podporující listině, (...).

⁸ Část 4. 4. hodnotící zprávy, s. 65.

⁹ Srov. zákon č. 99/2019 Sb., o přístupnosti internetových stránek a mobilních aplikací a o změně zákona č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů.

¹⁰ Vyjádření a hodnocení výkonu státní správy Kanceláří VOP za léta 2020–2022, s. 68.

¹¹ Celá připomínka č. j. KVOP-20454/2023/S je dostupná v Evidenci stanovisek ochránce, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/11882>.

Připomínky k novému cizineckému zákonu¹²

Ochránce uplatnil celkem 139 připomínek k návrhu nového zákona o vstupu a pobytu cizinců. Návrh představuje zcela novou podobu cizineckého zákona, připomínky proto směřovaly k různým ustanovením napříč celým jeho zněním a týkaly se jak hmotněprávních, tak procesních aspektů. Ochránce upozornil mimo jiné na nedostatky v úpravě týkající se občanů EU a jejich rodinných příslušníků, a to jak při jejich vstupu na území, tak např. při neudělení trvalého pobytu či jeho ukončení. Zabýval se úpravou postavení nezletilých bez doprovodu včetně určování jejich věku. Poukázal na nedostatky v právní úpravě nově zaváděného institutu garanta. Řada připomínek směřovala i k procesu udělování dlouhodobých víz. Ochránce dále opakovaně rozporoval nedostatky týkající se úpravy postavení osob bez státní příslušnosti, které dostatečně neřeší ani nový zákon. Problémy shledal i ve vztahu ke změnám týkajícím se zajištění cizinců. Množství připomínek pak směřovalo na různé procesní aspekty právní úpravy, od podávání žádostí, přes otázku účastenství v řízení, po problematiku výluky soudního přezkumu nebo nakládání s utajovanými informacemi.

B.2 Bezpečný výjezd z pozemku na pozemní komunikaci (sp. zn. 15049/2022/VOP)¹³

Nedostatečný rozhled na výjezdu z pozemku na pozemní komunikaci musí být řešen efektivně. Dopravní značení zakazující předjíždění, upozorňující na nejvyšší povolenou rychlost a pohyb chodců je nutné doplnit o další prostředky, například protiparkovací sloupky nebo dopravní zrcadlo.

Stěžovatelka měla kvůli nelegálnímu parkování cizích vozidel na travnaté ploše podél komunikace nedostatečné rozhledové podmínky při výjezdu ze svého pozemku. Silniční správní úřad na pozemní komunikaci umístil dopravní značení zakazující předjíždění a zdůrazňující povinnost jezdit maximální rychlostí 50 km/h a umístil k parkovací ploše sloupky zabraňující parkování v úplné blízkosti výjezdu. Stěžovatelka ale tato opatření nepovažovala za dostatečná.

Ochránce požádal dopravní inspektorát Policie ČR jako odborného garanta BESIP o vyjádření. Inspektorát potvrdil nedostatečné rozhledové poměry. Silniční správní úřad po výzvě ochránce podpořené stanoviskem inspektorátu povolil naproti výjezdu stěžovatelky umístění dopravního odrazového zrcadla. K úplnému vyřešení problému dojde až odstraněním nelegální parkovací plochy. Postupem stavebního úřadu, který řešil vznik této nelegální parkovací plochy, se ochránce zabývá v samostatném případě.

¹² Celá připomínka č. j. KVOP-21786/2023/S je dostupná v Evidenci stanovisek ochránce, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/11988>.

¹³ Zpráva o šetření je dostupná v Evidenci stanovisek ombudsmana, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/11868>.

B.3 Hranice mezi nátlakem a informováním o možnosti léčby bez souhlasu pacienta (sp. zn. 17181/2022/VOP)¹⁴

Pokud hrozí, že se pacientův zdravotní stav bez léčby z důvodu duševní poruchy zhorší tak, že se vážně ohrozí a bude proto nutné přistoupit k léčbě bez jeho souhlasu, musí o tom být informován. Z poskytnutých informací musí být zřejmé, že k léčbě bez souhlasu by zdravotníci přistoupili jen v krajní situaci z opodstatněných obav a pouze za účelem neodkladné ochrany života a zdraví pacienta. Pokud je to možné, musí pacienta poučit o alternativách, které by mu mohly pomoci. Informace musí být přizpůsobené pacientovi a jeho stavu a nesmí mít podobu nátlaku nebo dokonce výhrůžek.

Stěžovatelka má diagnostikovanou paranoidní schizofrenii. Dlouhodobě popírá, že je nemocná a má výhrady k léčbě v ústavu pro výkon zabezpečovací detence. Bez léčby v zařízení pobývala prvních 6 měsíců. Pak se její zdravotní stav zhoršil. Stěžovatelka byla přesvědčena, že ji zařízení chce otrávit a že vraždí jiné vězně. Případem stěžovatelky už jsme se v minulosti zabývali. Shledali jsme pochybení zařízení, protože stěžovatelce vyhrožovalo, že když léky nepřijme v podobě tablet, budou jí podány injekčně. Stěžovatelka tvrdila, že se od minulého šetření nic nezměnilo.

Šetřením na místě jsme zjistili, že zařízení stěžovatelce znovu nevyhrožovalo, ale upozorňovalo ji na to, že bez léčby se její zdravotní stav může opět zhoršit. Zařízení stěžovatelce umožňuje léky měnit i odmítnout. Podle našeho názoru proto zařízení nepochybil. To, že stěžovatelku zdravotníci upozorňují na možnost zhoršení zdravotního stavu až do té míry, že by byly naplněny podmínky pro léčbu bez souhlasu, nelze považovat za nátlak. Jistou formu nátlaku lze najít v samotné situaci stěžovatelky. Ta musí volit mezi omezením osobní svobody a léčbou, kterou si nepřeje, ale zvyšuje její šance na propuštění ze zařízení. Za tuto formu nátlaku ale nemůže být odpovědné zařízení. O omezení osobní svobody stěžovatelky rozhodl soud. Do jeho rozhodovací činnosti nemůžeme zasahovat.

B.4 Státní dozor v oblasti autoškolství (sp. zn. 13433/2022/VOP)¹⁵

Stát má na základě evropských předpisů povinnost dbát na trvale vysokou úroveň znalostí a dovedností zkušebních komisařů. Tu musí zajistit dostatečným personálním obsazením osob vykonávajících státní dozor a prostřednictvím adekvátního nastavení kritérií obtížnosti při jejich přezkušování.

¹⁴ Zpráva o šetření je dostupná v Evidenci stanovisek ombudsmana, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/11728>.

¹⁵ Zpráva o šetření je dostupná v Evidenci stanovisek ombudsmana, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/11426>.

Závěrečné stanovisko je dostupné v Evidenci stanovisek ombudsmana tamtéž, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/11582>.

Na veřejného ochránce práv se obrátila Asociace zkušebních komisařů autoškol a dalších pracovníků na úseku registru řidičů, protože nesouhlasila s tím, že zkušební komisaři jsou pravidelně (1x za 5 let) přezkušováni před komisí a dále namítala, že Ministerstvo dopravy neplní svou zákonnou povinnost provádět státní dozor alespoň v rozsahu 4 hodin v průběhu 5 let u každého zkušebního komisaře; dozor zahrnuje provádění nejméně 2 zkoušek odborné způsobilosti žadatelů o řidičská oprávnění (viz § 54 odst. 1 zákona č. 247/2000 Sb.).

V otázce pravidelných přezkoušení ochránce pochybení neshledal, neboť stát má na základě evropských předpisů povinnost dbát na trvale vysokou úroveň znalostí a dovedností zkušebních komisařů a za tímto účelem může zřídit systém opětovných akreditací – což Česká republika využila a zkušební komisaři se tak každoročně účastní školicích akcí a jednou za 5 let se musí podrobit přezkoušení. Bez něj nemohou svou práci dále vykonávat. Ochránce zjistil, že hodnotící kritéria u přezkoušení nejsou nepřiměřeně přísná, protože zkoušky úspěšně složí drtivá většina zkušebních komisařů.

Pochybení ale ochránce shledal v naplňování zákonného požadavku na výkon státního dozoru. Ten je nyní nastaven tak, že jej ministerstvo není s to z kapacitních důvodů realizovat. Ministerstvo za poslední 3 roky provedlo celkem 65 kontrol (17, 29 a 19). Aktuální počet zkušebních komisařů je 471 zaměstnaných obecními úřady s rozšířenou působností a 20 zkušebních komisařů Armády ČR ve služebním poměru. Je tedy zjevné, že dosavadní tempo provádění kontrol není dostačující, protože během 5 let by měl být každý zkušební komisař podroben státnímu dozoru.

Ochránce uznává, že současný požadavek zákona je bez navýšení počtu úředních osob nesplnitelný a stejně tak požadavek na zvýšení počtu úředníků není v dnešní době politicky průchodný. Jediné řešení, jak zabránit porušování zákona je jeho změna. Protože ale i tento požadavek vychází z evropského práva, spokojil se ochránce s příslibem ministra dopravy iniciovat možnost změny dosavadního znění Směrnice EP a Rady o řidičských průkazech.

B.5 Povinnosti přísedících mimo soudní síň (sp. zn. 652/2023/VOP)¹⁶

Přísedící by se stejně jako soudci měli ve svém občanském životě chovat tak, aby nesnižovali důstojnost soudnictví. Na rozdíl od soudců se však nejedná o elitní právníky. Přínos přísedících u soudu je jejich laický pohled na případ a životní zkušenosti. Většina přísedících nemá právní vzdělání. Nelze očekávat, že si přísedící osvojí právo stejně jako soudce, který má právní vzdělání, odborné zkoušky a dlouhou právní praxi.

Soud uložil stěžovateli povinnost vyklidit byt z důvodu neplacení nájemného. Soudní exekutor zahájil exekuční řízení, ale k realizaci exekuce prozatím nedocházelo. Pronajímatel proto vzal věc do svých rukou a přistoupil k vystěhování stěžovatele svépomocí. Za tím účelem požádal předsedu společenství vlastníků jednotek o zajištění vymáhací společnosti, která vyklizení provede. V průběhu vyklízení byli na místě policisté, kteří vyklízení bytu

¹⁶ Odpověď stěžovateli je dostupná v Evidenci stanovisek ombudsmana, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/11580>.

přihlíželi. Stěžovatel měl za to, že předseda společenství vlastníků jednotek napomáhal ve svém občanském životě trestné činnosti. Měl totiž jako přisedící u soudu vědět, že pronajímatel postupuje protiprávně a měl jej i policisty poučit o tom, že vyklízet byt bez přítomného exekutora nelze.

Ochránce dal zapravdu místopředsedkyni obvodního soudu, které stěžovatel adresoval stížnost na chování přisedícího. Předsedovi společenství vlastníků jednotek nepříslušelo posuzovat, zda mělo přednost právo na obydlí stěžovatele před právem pronajímatele na ochranu vlastnického práva. Neměl ani jako přisedící u soudu povinnost dokonale se orientovat v právním řádu, znát podmínky pro provedení exekuce vyklizením bytu a poučovat pronajímatele a policisty o právní úpravě. Navíc se na vystěhování ani aktivně nepodílel. Pouze pronajímateli na jeho prosbu zprostředkoval kontakt na společnost zajišťující vyklízení bytů. Ochránce uzavřel, že přisedící v pozici předsedy společenství vlastníků jednotek neporušil své povinnosti podle zákona o soudech a soudcích.

B.6 Nedodržení lhůty pro posouzení zdravotního stavu v řízení o přiznání invalidního důchodu s mezinárodním prvkem (sp. zn. 1788/2022/VOP)¹⁷

Prodloužení lhůt pro vydání rozhodnutí o přiznání důchodu, které zákon o důchodovém pojištění umožňuje z důvodu došetřování důležitých skutečností u cizozemských nositelů důchodového pojištění, neopravňuje ČSSZ k tomu, aby svou nečinností prodlužovala tuzemské řízení nezávislé na úkonech cizozemského nositele.

Stěžovatel je z Ukrajiny, pobírá odtud invalidní důchod. V České republice podal žádost o jeho přiznání v roce 2021. O jeho žádosti zatím ČSSZ nerozhodla. Protože stěžovatel ke dni podání žádosti nezískal v České republice dobu pojištění potřebnou k tomu, aby mu mohl být důchod přiznán, je jeho nárok na český invalidní důchod závislý na tom, jakou dobu pojištění získal na Ukrajině.

Zákon pro vydání rozhodnutí o přiznání důchodu stanoví lhůtu 90 dnů od uplatnění žádosti. Lhůta je delší oproti běžným lhůtám pro vyřízení věci, protože řízení je poměrně složité, sestává z řady dílčích úkonů a vyžaduje také spolupráci s jinými subjekty. Lhůta se prodlužuje mimo jiné o dobu, po kterou se zjišťují potřebné informace u zahraničních nositelů pojištění. Bez potvrzení ukrajinského nositele o dobách pojištění, které stěžovatel získal na území Ukrajiny, nemohla ČSSZ o jeho nároku rozhodnout. Vzájemná komunikace je navíc komplikovaná kvůli současné situaci. V době od března do května 2022 nebylo vůbec možné provádět řízení s ukrajinským nositelem, od června 2022 došlo sice k obnovení spojení, případy jsou ale vyřizovány v delších lhůtách.

Prodloužení lhůt z důvodu řízení se zahraničním nositelem pojištění ale nedalo ČSSZ prostor pro to, aby svou nečinností prodlužovala řízení, které je na úkonech zahraničního nositele nezávislé. A k tomu v případě stěžovatele došlo. Po sepsání žádosti stěžovatele o invalidní důchod byla věc tentýž den předána oddělení lékařské posudkové služby k posouzení.

¹⁷ Zpráva o šetření je dostupná v Evidenci stanovisek ombudsmana, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/11866>.

K samotnému posouzení ale došlo až po téměř čtyřech měsících od podání žádosti. Zákonem stanovená lhůta pro vydání posudku přitom činí 45 dnů. Ochránce v tomto případě konstatoval pochybení ČSSZ.

B.7 Konference, kulaté stoly a školení

Datum	Název akce	Druh akce	Forma
4. dubna 2023	Děti cizinci bez doprovodu	Seminář	Online
4. dubna 2023	Aktuální otázky v oblasti ochrany zvířat proti týrání	Konference	Hybridní
20. dubna 2023	Vybrané problémy z aplikace stavebního zákona	Kulatý stůl	Prezenční
26. dubna 2023	Právo na informace a ochrana osobních údajů	Seminář	Prezenční
26. dubna 2023	Odkladný účinek správní žaloby u rozhodnutí ukládajících peněžité plnění	Kulatý stůl	Prezenční
31. května 2023	Fungování rozkladových komisí ministerstev a vybraných ústředních orgánů státní správy	Kulatý stůl	Prezenční
8. a 9. června 2023	ODBORNÝ SEMINÁŘ: rozhodování o mezinárodní ochraně	Odborný seminář	Prezenční
14. června 2023	Stížnosti ve zdravotnictví	Kulatý stůl	Hybridní
15. června 2023	Právo na informace a ochrana osobních údajů	Seminář	Prezenční
22. června 2023	Rodičovství na pracovišti	Workshop (NF)	Hybridní
27. června 2023	Péče o klienty s demencí v domovech pro seniory a domovech se zvláštním režimem	Školení	Online
29. června 2023	Kulatý stůl k problematice studní a hydrogeologických průzkumných vrtů	Kulatý stůl	Prezenční

C. Dohled nad omezováním osobní svobody a sledování vyhoštění

Od roku 2006 je ochránce národním preventivním mechanismem podle Opčního protokolu k Úmluvě proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání. Systematicky navštěvuje zařízení pro osoby omezené na svobodě z moci úřední i v důsledku závislosti na poskytované péči. Svá zjištění a doporučení zobecňuje v souhrnných zprávách z návštěv a formuluje standardy zacházení. Předkládá je samotným zařízením a jejich zřizovatelům a systémová doporučení ústředním orgánům státní správy. Od roku 2011 ochránce rovněž sleduje zajištění cizinců a výkon správního vyhoštění.

C.1 Systematické návštěvy a sledování vyhoštění

Ochránce ve druhém čtvrtletí provedl **8 systematických návštěv zařízení**. Konkrétně navštívil Centrum služeb pro rodinu a dítě a dětský domov Charlotty Masarykové v Praze, Výchovný ústav Žulová, Psychiatrickou léčebnu Šternberk či oddělení dětské psychiatrie při Fakultní Thomayerově nemocnici v Praze. Ochránce systematickou návštěvou prověřil také podmínky výkonu trestu odnětí svobody ve Věznici Rapotice a dále podmínky v policejních celách v Litoměřicích a Mělníku. Z oblasti sociálních služeb se ochránce věnoval podmínkám v domově se zvláštním režimem Srdce v dlaních v Jiříkově.

C.2 Zásadní pracovní jednání

Jednání s vedením Správy uprchlických zařízení

Zástupce ochránce se 12. dubna setkal s ředitelem a dalšími zástupci Správy uprchlických zařízení Ministerstva vnitra. Předmětem jednání byla témata přístupu ochránce do centrální evidence mimořádných událostí, dostupnost právního poradenství v zařízeních pro cizince, detekce nezletilých bez doprovodu v KACPU a ubytování nezletilých bez doprovodu v azylových zařízeních.

Návštěva moldavského ombudsmana a členů Národního mechanismu prevence špatného zacházení.

Ochránce dne 14. června přivítal delegaci moldavského ombudsmana a členů tamějšího Národního mechanismu prevence špatného zacházení. Ochránce delegaci představil svou působnost a metodologii provádění návštěv zařízení. Významnou pozornost zaměřili moldavští kolegové na provádění návštěv vězeňských zařízení. Studijní návštěva byla proto ukončena exkurzí ve Vazební věznici a ústavu pro výkon zabezpečovací detence Brno.

Jednání s maďarským ochráncem a ředitelem Vězeňské služby

Ochránce se svým maďarským protějškem a představiteli vězeňských služeb obou států dne 28. června diskutovali, jak může vzájemná spolupráce ombudsmanských institucí s vězeňskou službou zlepšovat ochranu práv lidí omezených na osobní svobodě. V Česku například právníci Kanceláře veřejného ochránce práv upravili text takzvaného vstupního poučení. To by měl dostat každý po přijetí do vězení. Poučení obsahuje základní informace

o pobytu ve vězení a text by proto měl být jednoduchý a srozumitelný. Vězeňská služba ČR poučení v nové podobě otestuje ve vybraných oddílech vazebních věznic.

Jednání se zástupci Ministerstva práce a sociálních věcí

Zástupce ochránce přivítal dne 26. dubna představitel Ministerstva práce a sociálních věcí. Předmětem jednání byla především témata dlouhodobě hospitalizovaných pacientů v psychiatrických nemocnicích z důvodu nedostatku vhodných sociálních služeb, možnost využití pobytových sociálních služeb pro nezletilé děti – cizince bez doprovodu, potřebnost zavedení mechanismů pro zvýšení ochrany klientů sociálních služeb (stížnostní mechanismus, přestupek špatného zacházení).

C.3 Konference, kulaté stoly a školení

Právničky odboru dohledu nad omezování osobní svobody pokračovaly 5. dubna v sérii **školení policistů** v rámci výuky na Policejní akademii Policie ČR. Tématem bylo zacházení s lidmi omezenými na osobní svobodě v policejních celách.

Dne 13. dubna se v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR konal **kulatý stůl s názvem „Dětské domovy – různé formy, stále důležitá role“**. Hlavním cílem bylo společné setkání zástupců Úřadu vlády, resortů (MŠMT, MPSV, MZ), zainteresovaných institucí a odborníků (KVOP, FICE, zástupci OSPOD) a samotných dětských domovů u jednoho stolu. Právnický odbor dohledu ve svém příspěvku popsal systémová zjištění, která vycházejí z poznatků ochránce ze systematických návštěv.

Dne 21. dubna právníci odboru dohledu zorganizovali **seminář pro Orgány sociálně právní ochrany dětí Moravskoslezského kraje o dětech v zařízeních**. Na semináři pracovníkům OSPOD prezentovali příklady dobré praxe v zařízeních ústavní a ochranné výchovy, na které ochránce narazil v posledních letech při systematických návštěvách. Zabývali jsme se tématy jako např. práce s rodinou, kontakt dítěte s vnějším světem, hodnocení, stížnostní mechanismy a další.

Právnický odbor dohledu se 26. dubna zúčastnil **celorepublikové porady ředitelů zařízení ústavní a ochranné výchovy**, kde zdůraznil postavení těchto zařízení jako posledních záchranářů dětí, které propadají systémem nebo se kterými si jiné služby nevědí rady. Ochránce považuje za důležité, aby se zařízení soustředila na profesionalizaci a zvyšování odbornosti, protože budoucnost pobytových zařízení tkví právě v péči o děti s nejsložitějšími problémy, se kterými si nikdo jiný ani žádné jiné služby nebudou vědět rady.

Dne 25. května vystoupil právník odboru dohledu na **Rozpravách o ústavní a ochranné výchově**. V příspěvku hovořil o jedinečnosti pohledu ochránce na celý systém ústavní a ochranné výchovy a identifikaci jeho slabých míst – např. nedostatku odborného metodického vedení zařízení a chybějících informací personálu k nastavování způsobů a mantinelů práce s dětmi.

Praktické výstupy z kontrol vazebních věznic představil právník odboru dohledu na **10. kriminologických dnech v Praze**. Právo osoby omezené na svobodě setkat se s lékařem představuje jednu ze základních pojistek proti špatnému zacházení. Co tato role zahrnuje

a kde jsou z pohledu ochránce slabá místa stávající praxe, představil právník odboru dohledu na pražské konferenci k vězeňskému zdravotnictví dne 18. června.

Ochránce připravil **online školení pro pracovníky pobytových zařízení sociálních služeb**, jež pečují o klienty s demencí. V rámci školení právničky odboru dohledu představily standardy a zjištění ochránce z aktuální série návštěv zařízení tohoto typu. První termín školení dne 27. června byl určen pro pracovníky ze Středočeského kraje, přičemž termíny pro další účastníky budou následovat.

C.4 Dobročinný běh

Právníci odboru dohledu se opět aktivně připojili k běhu na podporu lidí s trestní minulostí.¹⁸ Tentokrát v rámci již 8. ročníku kampaně **Yellow Ribbon Run**, jejíž vizí je společnost, která dává lidem s trestní minulostí a jejich rodinám druhou šanci na slušný život. Kampaň i samotný běh byly letos zaměřeny na podporu žen ve vězení a jejich návrat do společnosti.

¹⁸ Viz FB příspěvek:

<https://www.facebook.com/verejny.ochrance.prav/posts/pfbid02YhC6Pj4DHeRAZc92iJHe3EXFhXD793TnqvYjHTkHjzUuHBfLQcL5yXPBb98FDS2SI>.

D. Ochrana před diskriminací

V roce 2009 byl ochránce pověřen rolí národního orgánu pro rovné zacházení a ochrany před diskriminací (*equality body*) v souladu s právem Evropské unie. Přispívá tedy k prosazování práva na rovné zacházení se všemi osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ, národnost, pohlaví, sexuální orientaci, věk, zdravotní postižení, náboženské vyznání, víru nebo světový názor. Za tím účelem poskytuje pomoc obětem diskriminace, provádí výzkum, zveřejňuje zprávy a vydává doporučení k otázkám souvisejícím s diskriminací a zajišťuje výměnu dostupných informací s příslušnými evropskými subjekty.

Od ledna 2018 ochránce pomáhá také cizincům-občanům Evropské unie, kteří žijí nebo pracují v České republice. Poskytuje jim informace o jejich právech a pomoc při podezření na diskriminaci z důvodu státní příslušnosti. Při tom spolupracuje se zahraničními orgány, které mají obdobné poslání vůči českým státním příslušníkům.

D.1 Ukončení služebního poměru vojáků z povolání kvůli odmítnutí povinného očkování (sp. zn. 14497/2022/VOP, 14500/2022/VOP, 14543/2022/VOP)¹⁹

Vojákům je možné stanovit určité očkování jako povinné. Při stanovení této povinnosti je nutné postupovat v souladu se zákonem o ochraně veřejného zdraví a se zákonem o vojácích z povolání, a dodržet limity stanovené ústavním pořádkem a vymezené judikaturou.

Stěžovatelé, vojáci z povolání, čelili hrozbě skončení jejich služebního poměru, pokud by se nenechali naočkovat proti nemocem, u kterých stanovilo povinné očkování Ministerstvo obrany. Po odmítnutí očkování nebyl dvěma vojákům vydaný posudek o zdravotní způsobilosti k výkonu služby. Třetí voják byl po odmítnutí očkování propuštěn.

Povinným očkováním v Armádě ČR se ochránce již zabýval.²⁰ Na ochránce se obrátil voják, který se nemohl nechat očkovat kvůli kontraindikaci. V postupu ministerstva ochránce sledal pochybení. Především v zákoně chybělo zmocnění, které by vůbec umožnilo ukládat povinnost nechat se naočkovat. Také chybělo odůvodnění této povinnosti a nebyla stanovena výjimka pro vojáky s kontraindikací. Voják následně uspěl u soudu a ministerstvo se zavázalo přijmout kroky ke změně nastavení povinného očkování.

Případy dalších stěžovatelů byly obdobné, proto ochránce zopakoval své výhrady a zeptal se ministerstva, zda již sjednalo nápravu. Dále se ochránce zabýval postupem, kdy neočkovaným vojákům lékaři v rámci pracovnílékařských prohlídek odmítali vydat posudek o zdravotní způsobilosti k výkonu služby. Nevydání posudku přitom vede k ukončení služebního poměru. Zákon o specifických zdravotních službách sice připouští, že lékaři mohou odmítnout vydat posudek, pokud se voják odmítne podrobit vyšetření nutnému

¹⁹ Zpráva o šetření je dostupná v Evidenci stanovisek ombudsmana, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/11818>.

²⁰ Šetření vedené pod sp. zn. 4404/2021/VOP, dostupná v Evidenci stanovisek ombudsmana, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/10612>.

k zjištění jeho zdravotního stavu, nemohou ale nevydat posudek jako „sankci“ za odmítnutí očkování.

Ministerstvo správních rozhodnutí, jímž byla některá očkování stanovena jako povinná, již zrušilo. Do budoucna by požadavek na očkování měl být vyhodnocován individuálně s ohledem na konkrétní služební nasazení vojáka. Ministerstvo také zrušilo pokyn, dle kterého neočkovaným vojákům neměl být vydáván lékařský posudek o zdravotní způsobilosti. Stěžovatelům byly vydány posudky o zdravotní způsobilosti a rozhodnutí o skončení služebního poměru propuštěného vojáka bylo zrušeno v přezkumu. Náprava se týkala nejen stěžovatelů, ale všech vojáků v obdobné situaci.

D.2 Osvěta

Ochránce zveřejnil dalších pět částí (modulů) e-learningového kurzu o antidiskriminačním právu.²¹ Moduly jsou zaměřeny na jednotlivé oblasti života, ve kterých se s diskriminací lidí mohou setkat nejčastěji. Jde o diskriminaci v pracovním prostředí, v bydlení, v přístupu ke zboží a službám a ve vzdělávání. V jednom z modulů se dozvíte, jak se nerovnému zacházení bránit. Diskriminaci v oblastech, kterým se kurz věnuje, zakazuje antidiskriminační zákon. Oběť diskriminace se může obrátit na ochránce.

D.3 Výzkumy a doporučení

Druhá monitorovací zpráva k naplňování práva na rovné zacházení a ochrany před diskriminací²²

Ochránce publikoval druhou monitorovací zprávu k naplňování práva na rovné zacházení a ochrany před diskriminací. Tato druhá průběžná monitorovací zpráva²³ je pokračováním monitorovací činnosti veřejného ochránce práv, jejímž cílem je systematicky sledovat naplňování práva na rovné zacházení a dodržování zákazu diskriminace. Ochránce se ve výzkumech soustředí na tři vybrané oblasti, kterými jsou vzdělávání Romů, rovné odměňování žen a mužů a procesní otázky. Ve zprávě ochránce sleduje vývoj v daných tématech a změny hodnot indikátorů za období roku 2022. Do konce roku 2023 ochránce zveřejní i poslední monitorovací zprávu.

Výzkumná zpráva k tématu těhotenství a mateřství na pracovišti²⁴

Ochránce vydal výzkumnou zprávu, v níž se zabýval tématem rodičovství. Z výzkumu vyplynulo, že rodičovství nepříznivě zasahuje do pracovního života žen ve všech jeho fázích

²¹ Viz tiskovou zprávu ze dne 26. dubna 2023, dostupná z:

<https://www.ochrance.cz/aktualne/diskriminace-v-bydleni-vzdelavani-nebo-praci-vyzkousejte-dalsi-casti-e-learningu-ombudsmana/>.

²² Monitorovací zpráva 2022 k naplňování práva na rovné zacházení a ochrany před diskriminací sp. zn. 16/2023/DIS je dostupná z: https://www.ochrance.cz/uploads-import/ESO/16-2023-DIS-DJ-JKV_1-final.pdf.

²³ Monitorovací proces je realizován v rámci projektu Posílení aktivit veřejného ochránce práv v ochraně lidských práv (směrem k ustavení Národní lidskoprávní instituce v ČR), číslo projektu: LP-PDP3-001. Tento projekt je financován z prostředků Fondů EHP a Norska 2014–2021 a státního rozpočtu ČR.

²⁴ Výzkumná zpráva je dostupná z: https://www.ochrance.cz/uploads-import/ESO/30-2023-DIS_M%C5%A0-final.pdf.

– od nabídek práce a pohovorů, přes návrat po rodičovské dovolené až po odměňování nebo rozvázání pracovního poměru. Výzkum také potvrdil, že právě ženy výrazně častěji ustupují ze svých profesních cílů ve prospěch péče o děti.

Rozsáhlým výzkumem ochránce ověřil, jak často ženy-matky zažívají na pracovním trhu situace, které jsou problematické či dokonce diskriminační. Své zkušenosti ve výzkumu sdílelo 1 300 žen, které pečují alespoň o jedno dítě mladší šesti let. Díky velikosti a složení vzorku je možné získané informace zobecnit na celou Českou republiku.

Na výzkumnou zprávu ochránce navázal sérií doporučení pro Ministerstvo práce a sociálních věcí a Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

D.4 Zásadní pracovní jednání

V dubnu se právnička odboru rovného zacházení zúčastnila jednání Výboru pro sociální politiku, rodinu a péči Rady vlády pro rovnost žen a mužů. Předmětem jednání byl zejména průběh transpozice směrnice o sladování pracovního a soukromého života a směrnice o transparentnosti v odměňování. Diskutovaly se také aktuální iniciativy Ministerstva práce a sociálních věcí v oblasti koncepce rozvoje péče o děti do 3 let, včetně sousedských dětských skupin, a návrh nové Strategie rodinné politiky.

Na dubnovém jednání pracovní skupiny Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k tématu žáků cizinců na středních školách se právnička odboru rovného zacházení zapojila do diskuze o aktuálních návrzích právních předpisů – prodloužení doby jazykové podpory pro cizojazyčné žáky na středních školách o další rok a změny v úpravě přijímacích a maturitních zkoušek z českého jazyka pro tyto žáky. Pokračovala také debata nad koncepcí tzv. nultých přípravných ročníků na SŠ pro cizojazyčné žáky.

Právnička odboru rovného zacházení se v červnu účastnila jednání expertního fóra k výkonu rozsudku ESLP ve věci D. H. a ostatní proti České republice. Jednání se věnovalo konkrétním opatřením, která by v tématu mělo zejména Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy přijmout.

Právnička odboru rovného zacházení se zúčastnila pracovního setkání zaměřeného na poskytování zdravotních úkonů ve školách, nad jejímž průběhem převzal záštitu místopředseda Výboru pro zdravotnictví Senátu Parlamentu České republiky. S přítomnými zástupci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstva zdravotnictví se shodli na potřebě změny metodického sdělení určeného školám týkajícího se poskytování zdravotních úkonů.

Právnička odboru rovného zacházení se účastnila jednání Rady vlády pro rovnost žen a mužů. Předmětem byly zejména aktuální kroky na poli potírání domácího násilí – zejména změna občanského zákoníku, která má přinést jednotnou definici domácího násilí do právního řádu. Dále se probíraly například otázky zajištění kapacit péče o předškolní děti, prevence sexuálního obtěžování na vysokých školách a aktuální data o zastoupení žen a mužů v rozhodovacích pozicích ve služebních úřadech.

Právnička odboru rovného zacházení na červnovém jednání Výboru pro sociální politiku, rodinu a péči Rady vlády pro rovnost žen a mužů pokračovala v debatě o transpozici evropských směrnic a koncepci rozvoje péče o předškolní děti. Velkou část jednání představovala diskuse o stavu odměňování pracujících v sociálních službách, zejména pak o nerovnosti v odměňování mezi sociálními pracovníky ve veřejné sféře a v neziskových organizacích.

Právník odboru rovného zacházení se účastnil jednání Výboru pro práva LGBTI+ lidí Rady vlády pro lidská práva. Členové výboru především diskutovali o budoucnosti v oblasti dárčovství krve v případě mužů majících sex s muži, seznámili se s výsledky Studie Být LGBTQ+ v Česku 2022 a aktuálními informacemi z řešení problematiky HIV/AIDS v Česku.

D.5 Osvěta

I v jarním semestru Kancelář veřejného ochránce práv ve spolupráci s Masarykovou univerzitou pokračovala ve výuce předmětu Klinika antidiskriminačního práva.

V rámci výběrového semináře Gender a sociální práva vyučovaného na Karlově univerzitě právničky odboru rovného zacházení studenty práv seznámily s tématem diskriminace z důvodu pohlaví především v oblasti práce a zaměstnání.

V květnu právníci odboru rovného zacházení uspořádali pro studenty střední školy American Academy v Brně seminář o diskriminaci a obraně proti ní.

V dubnu se právnička odboru rovného zacházení zúčastnila soustředění pro studenty sociální práce Vyšší odborné školy sociální Caritas. Sdílela zkušenosti ochránce s řešením případů diskriminace, ale také v rámci panelové diskuse společně se skupinou sebeobhájců z Uherského Hradiště diskutovala o tom, jak v Česku zlepšit prosazování práv lidí s postižením.

Na projektové konferenci k tématu domácího a genderově podmíněného násilí právnička odboru rovného zacházení představila ochráncem řešené případy sexuálního obtěžování a jeho možnosti v podobných případech.

Na akci Lidská práva na živo, kterou organizuje Právnická fakulta Masarykovy univerzity ve spolupráci s Pro bono aliancí, představily právničky odboru rovného zacházení základy antidiskriminačního práva.

Kancelář veřejného ochránce práv přivítala exkurzi studujících kulturní antropologie Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Součástí exkurze byl i seminář zaměřený na téma obtěžování na pracovišti a sexuální obtěžování.

D.6 Konference, kulaté stoly a školení

Ve spolupráci s Ministerstvem průmyslu a obchodu proběhlo školení k problematice sexistické reklamy pro zaměstnance krajských živnostenských úřadů, kteří se zabývají regulací nezákonné reklamy. Právničky odboru rovného zacházení prezentovaly zejména dosavadní závěry veřejného ochránce práv a aktuální judikaturu správních soudů k této problematice.

Veřejný ochránce práv v červnu pořádal konferenci a workshop Rodičovství na pracovišti. Právničky odboru rovného zacházení představily výzkum a doporučení (viz kapitola D3). Zazněly také konkrétní příklady nerovného přístupu zaměstnavatelů k mužům a ženám. Z případů řešených ochráncem šlo například o situaci, kdy ministerstva rušila jako neobsazená i služební místa zaměstnanců na mateřské a rodičovské dovolené. Pracovnice Státního úřadu inspekce práce na konferenci sdílela zkušenosti z inspekční činnosti.

D.7 Mezinárodní spolupráce

V dubnu se právnička odboru rovného zacházení zúčastnila pravidelné schůzky orgánů pro volný pohyb pracovníků EU na půdě Evropské komise. Evropská komise a Evropský úřad pro pracovní záležitosti (ELA) informovaly účastníky o novinkách v této oblasti a plánovaných aktivitách do budoucna.

V dubnu též proběhlo jednání pracovní skupiny Equinetu zaměřené na systematické otázky (Policy Formation Working Group) a členové diskutovali o možnostech a praxi orgánů pro rovné zacházení při vydávání doporučení se zaměřením na legislativní doporučení. V květnu se sešla pracovní skupina zaměřená na interpretaci antidiskriminačního práva (Equality Law Working Group), jejímž cílem bylo sdílení informací o novinkách z evropského antidiskriminačního práva a tvorba plánu činnosti na rok 2024. Členové pracovní skupiny se následně zúčastnili semináře o obtěžování jakožto jedné z forem diskriminace. V rámci pracovní skupiny zaměřené na rovnost žen a mužů (Gender Equality Working Group) se právníci odboru rovného zacházení zapojili do diskuzí o posledním vývoji evropské legislativy týkající se rovnosti žen a mužů a na potenciální dopady směrnice o standardech pro orgány pro rovné zacházení na práci těchto orgánů v oblasti rovnosti žen a mužů. Na semináři k transpozici směrnice o sladování pracovního a soukromého života se účastníci mimo jiné seznámili se stavem transpozice v jednotlivých členských státech a sdíleli dobrou praxi např. ze spolupráce se zaměstnavateli a orgány inspekce práce. Sešla se též pracovní skupina zaměřená na diskuze o nových návrzích směrnic, které mají za cíl zavést minimální standardy pro orgány pro rovné zacházení.

E. Sledování práv lidí se zdravotním postižením

Počínaje lednem 2018 ochránce zastává také funkci monitorovacího orgánu pro naplňování práv zakotvených Úmluvou o právech osob se zdravotním postižením.

E.1 Souhlas opatrovance s jednotlivými úkony opatrovníka, nahlížení do opatrovnického spisu a efektivní výkon opatrovnictví (sp. zn. 6528/2023/VOP)²⁵

I. K jednotlivým jednáním v rámci zástupčího oprávnění nepotřebuje opatrovník písemný souhlas opatrovance. Musí však vycházet z jeho přání a postupovat v jeho zájmu.

II. Žádný předpis neukládá opatrovníkovi povinnost umožnit opatrovanci nahlížet do opatrovnického spisu nebo mu přeposílat korespondenci od soudů adresovanou přímo opatrovníkovi.

III. Opatrovník má povinnost aktivně řešit dlouhodobé konflikty s opatrovancem, aby byl výkon opatrovnictví efektivní. Může například pověřit opatrovnictvím jinou osobu, nebo podat návrh na změnu opatrovníka, pokud opatrovanec dlouhodobě pobývá v jiné obci.

Žena si stěžovala na svou veřejnou opatrovnici (starostku obce). Namítala, že:

- jí brání ve výkonu procesních práv,
- ji zastupuje v jednání před úřady, ačkoliv k tomu nemá oprávnění,
- za ní jedná bez jejího písemného souhlasu, v oblastech, ve kterých ji může zastupovat, a
- jí neumožňuje nahlížet do opatrovnického spisu.

Vztahy mezi opatrovníci a opatrovanou byly natolik vyhrocené, že na sebe obě ženy podaly několik trestních oznámení. Proto ochránce doporučil opatrovnici, aby pověřila jiného zaměstnance obce výkonem opatrovnictví nebo požádala soud o změnu opatrovníka, z důvodu dlouhodobého pobytu opatrované v jiné obci. Současně ochránce opatrovnici vytkl, že opakovaně překračovala zástupčí oprávnění svěřené jí soudem, nekonzultovala s opatrovanou zpětvzetí některých podání a dále že podala žádost o umístění opatrované do domova pro osoby se zdravotním postižením, aniž by proto byly důvody. Opatrovnice podle nás naopak nepochybila, když si nevyžádala písemný souhlas opatrované k jednotlivým úkonům, ve kterých byla oprávněna ji zastupovat. Ani když jí neumožnila

²⁵ Zpráva o šetření je dostupná v Evidenci stanovisek ombudsmana, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/10850>.

nahlížet do opatrovnického spisu. Žádný zákon totiž právo opatrovance nahlížet do opatrovnického spisu neupravuje.

Starostka obce se k závěrům ochránce ani přes urgenci nevyjádřila. Situaci se podařilo vyřešit tím, že známý opatrovaný souhlasil s převzetím opatrovnictví. Přestože ochránce šetření ukončil, doporučil starostce obce několik opatření pro případ, že by se v budoucnu opět stala opatrovnicí. Jedním z nich je absolvování vzdělání a zkoušky odborné způsobilosti pro výkon veřejného opatrovnictví.

Šetřený případ ilustruje neutěšenou situaci v oblasti veřejného opatrovnictví, na kterou ochránce upozornil již ve Výroční zprávě veřejného ochránce práv za rok 2021.²⁶

E.2 Výsledek uplatněných připomínek k novele zákona o vysokých školách²⁷

Veřejný ochránce práv uplatnil připomínky ke třem bodům navrhované novely zákona o vysokých školách. Vychází v nich z článku 24 Úmluvy. Ten zavazuje smluvní státy k zajištění začleňujícího systému vzdělávání na všech úrovních, tedy včetně terciární. Za tímto účelem jim ukládá povinnost, aby lidem s postižením poskytovaly přiměřené úpravy. Totožné stanovisko zastává ve svém přijatém usnesení stran práv studentů se specifickými potřebami také poradní orgán ochránce pro oblast ochrany práv lidí s postižením. Předkládaná novela zavazuje vysoké školy, soukromé nevyjímaje, aby pro takové studenty zajišťovaly přiměřená podpůrná opatření, což ochránce vítá. Ochránce má výhrady k zavádějící formulaci stanovení této povinnosti. Návrh rovněž nepočítá s poskytováním státního příspěvku k financování podpůrných opatření na soukromých školách. Ochránce usuzuje, že je sociální úlohou státu, aby s uložením této povinnosti vůči soukromým školám spojil také adekvátní možnost čerpat státní finanční příspěvek k jejímu zajištění. Konečně považuje ochránce za zcela nezbytné zakotvení povinnosti určit na vysoké škole jednotné kontaktní místo pro studenty se specifickými potřebami. To by mělo nést komplexní odpovědnost nejenom za poskytnutí podpory těmto studentům, ale také za zajištění veškeré organizace a všestranné komunikace, které se s poskytnutím podpory pojí.

Předkladatel s ochráncem v tuto chvíli uplatněné připomínky projednává v rámci vnějšího mezirezortního řízení, nicméně rozpor mezi nimi přetrvává. S obdobnými požadavky se obrátil na Ministerstvo školství také Vládní výbor pro osoby se zdravotním postižením, který přijal ve věci usnesení na svém červnovém zasedání.

E.3 Zasedání poradního orgánu

V uplynulém období se poradní orgán pro oblast ochrany práv lidí s postižením sešel dvakrát. Na dubnovém zasedání se věnoval zejména problematice příspěvku na péči a jeho nedostatečné výši. Poradní orgán svým usnesením podpořil legislativní doporučení ochránce k příspěvku na péči a stejně jako on konstatoval, že je nutné příspěvek na péči nejprve navýšit tak, aby zůstala zachována jeho reálná hodnota a teprve po tomto navýšení jej pravidelně valorizovat. Poradní orgán dále zdůraznil, že následně je nezbytné příspěvek

²⁶ Výroční zpráva veřejného ochránce práv za rok 2021, str. 11, je dostupné zde:

https://www.ochrance.cz/dokument/zpravy_pro_poslaneckou_snemovnu_2021/vyrocní-zprava-2021.pdf.

²⁷ Připomínka Č. j.: KVOP-8895/2023/S je dostupná v Evidenci stanovisek ochránce, viz

<https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/11556>.

na péči reformovat v kontextu Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením²⁸ tak, aby podpora ze strany státu zohlednila reálné potřeby lidí s postižením při zachování jejich důstojnosti a práva na nezávislý život.²⁹

Ochránce o závěrech poradního orgánu informoval ministra práce a sociálních věcí Mariana Jurečku. Obrátil se také na předsedu Vládního výboru pro osoby se zdravotním postižením, kterým je premiér Petr Fiala.³⁰ Vládní výbor následně na svém červnovém zasedání podpořil návrh ochránce k navýšení příspěvku na péči a vyzval vládu, aby toto téma projednala.³¹

Na červnovém setkání členové poradního orgánu projednávali institut omezení ve svéprávnosti a nedostatečné využívání způsobů podpory při rozhodování, které jsou založeny na respektu k vůli a preferenci podporovaného člověka (článek 12 Úmluvy). Poradní orgán přijal usnesení, ve kterém podpořil legislativní doporučení ochránce k určení gestora pro oblast podpory v rozhodování a k přípravě komplexního zákona o podpůrných opatřeních. Členové poradního orgánu se také shodli na tom, že veřejné povědomí o podpůrných opatřeních je nedostatečné. Vyzvali ochránce, aby vedl veřejné instituce, které se podílí na rozhodování o podpůrných opatřeních, k posilování ochrany lidí s postižením před nedůvodnými zásahy do jejich svéprávnosti právě za využití podpůrných opatření. Zároveň se členové poradního orgánu zavázali k tomu, že sami budou informace o možnostech podpory v právním jednání šířit.³²

E.4 Výzkumy a doporučení ke zlepšení situace lidí s postižením

Poučení pro účastníka pracovní rehabilitace ve snadném čtení (sp. zn. 64/2022/OZP)

Ochránce zaslal Ministerstvu práce a sociálních věcí doporučení k úpravě formuláře „Základní poučení účastníka pracovní rehabilitace“ do verze pro snadné čtení. Zpracování informačních materiálů či formulářů ve verzi pro snadné čtení a dalších přístupných formátech je prostředkem k zajištění přístupnosti informací podle čl. 9, čl. 21 a čl. 27 odst. 1 písm. k) Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením a posílení nízkoprahovosti služeb lidem s postižením (včetně pracovní rehabilitace). Právě lidé s postižením jsou totiž primárními adresáty sdělení obsaženého ve formuláři „Základní poučení účastníka pracovní rehabilitace“. Požadavek na přístupnost informací v kontextu zaměstnávání lidí s postižením zahrnuje i článek 27 Úmluvy a související komentář Výboru OSN pro práva osob se

²⁸ Úmluva o právech osob se zdravotním postižením, vyhlášená pod č. 10/2010 Sb. m. s.

²⁹ Tisková zpráva vydaná po zasedání poradního orgánu i citované usnesení poradního orgánu jsou k dispozici zde https://www.ochrance.cz/aktualne/poradni_organ_ombudsmana_pro_oblast_prav_lidi_s_postizenim_je_znepokojeny_nedostatecnou_vysi_prispevku_na_peci_vyzval_ochrance_aby_o_situaci_informoval_ministra_prace_a_socialnich_veci/.

³⁰ Tisková zpráva k plánované úpravě příspěvku na péči a postupu ochránce v této věci je k dispozici zde https://www.ochrance.cz/aktualne/pro_lidi_s_postizenim_je_zvyseni_prispevku_na_peci_nezbytnou_podminkou_aby_mohli_vest_dustojny_a_plnohodnotny_zivot_upozorňuje_zastupce_ombudsmana/.

³¹ Zápisy ze zasedání Vládního výboru pro osoby se zdravotním postižením jsou přístupné zde <https://www.vlada.cz/scripts/detail.php?pgid=182>.

³² Tisková zpráva vydaná po zasedání poradního orgánu i citované usnesení poradního orgánu jsou k dispozici zde https://www.ochrance.cz/aktualne/tisice_lidi_se_zdravotnim_postizenim_jsou_v_cesku_omezeni_ve_svepravnosti_pritom_by_mnohym_stacila_jen_podpora_shodují_se_členové_poradního_organu_ombudsmana/.

zdravotním postižením. Komentář uvádí, že „*Veškeré informace týkající se práce a zaměstnání musí být přístupné v podobě znakového jazyka, Braillova písma, snadného čtení („Easy Read“), přístupných elektronických formátů, alternativního písma a zvětšovacích a alternativních způsobů, prostředků a formátů komunikace.*“³³ Ministerstvo se zavázalo učinit kroky směřující k úpravě předmětného formuláře do verze pro snadné čtení do konce října 2023.

Posuzování sluchové ostrosti lidí pracujících na dráze (sp. zn. 21/2017/SZD)

Ministerstvo zdravotnictví vyhovělo doporučení ochránce při přípravě nové drážní vyhlášky. Ochránce od roku 2017 usiloval o to, aby ministerstvo modernizovalo podmínky pro posuzování sluchové ostrosti drážních zaměstnankyň a zaměstnanců. Původní vyhláška (č. 101/1995 Sb.) již nezohledňuje pokrok ve vývoji kompenzačních pomůcek. Ministerstvo oslovilo Českou odbornou společnost otorinolaryngologie a chirurgie hlavy a krku a na základě jejího stanoviska provedlo zásadní úpravy ve vyhlášce. Dále stanovilo limit sluchové nedostatečnosti přesně podle směrnice EU (2007/59/ES). Tím sjednotilo metodu výpočtu a zřehlednilo práva zaměstnanců a povinnosti zaměstnavatelů a poskytovatelů pracovnělékařské péče. Ve srovnání s aktuální právní úpravou budou drážní zaměstnanci, kteří se přímo nepodílejí na řízení drážních vozidel (opraváři a údržbáři), moci dosáhnout nastavených hranic ztráty sluchu pomocí elektroakustických nebo jiných přístrojů pro zlepšení sluchu (předtím byli posuzováni stejně přísně jako strojvedoucí). Nová vyhláška by měla být účinná od 1. září 2023.

E.5 Mezinárodní spolupráce

Součástí monitorovací práce ochránce je i povinnost výměny informací s příslušnými zahraničními a mezinárodními subjekty. V této souvislosti absolvovali právníci odboru ochrany práv osob se zdravotním postižením několikadenní stáž ve Španělsku. U vybraných partnerů (včetně monitorovacího orgánu CERMI – Comité Español de Representantes de Personas con Discapacidad) se podrobněji seznamovali s novelou tamějšího občanského zákoníku z roku 2021. Novela zrušila opatrovnictví a lidé s postižením již nemohou být zbaveni či omezeni ve svéprávnosti, jak ukládá článek 12 Úmluvy. Podpůrná opatření si zletilí lidé mohou stanovit sami (např. ve formě notářského zápisu) anebo o nich rozhodne soud. Stoupl význam neziskových organizací, které poskytují profesionální podporu v rozhodování (nejčastěji ve formě nápomoci). Neméně důležitá je úzká spolupráce soudů, státních zastupitelství a notářů. Pokud o podpůrném opatření rozhoduje soud, musí být vypracována i zpráva o sociálním prostředí člověka s postižením (samotná lékařská zpráva již nestačí). Španělsko také upravilo procesní předpisy, které nyní zakotvují právo na přiměřené úpravy během soudního řízení (dokumenty ve snadném čtení nebo přítomnost facilitátora na ústním jednání). Všechny poznatky ochránce promítne do dalších jednání ohledně

³³ Srov. komentář Výboru OSN pro práva osob se zdravotním postižením k čl. 27 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením, bod 70. Výbor pro práva osob se zdravotním postižením. Obecný komentář č. 8 (20) o právu osob se zdravotním postižením na práci a zaměstnání [online]. 2022 [cit. 12. 5. 2023]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/media/obecný_komentář_c.8.pdf.

realizace svého legislativního doporučení z roku 2022 (Komplexní úprava opatrovnictví a podpůrných opatření pro zletilé osoby)³⁴.

E.6 Spolupráce s neziskovými organizacemi a lidmi s postižením

Poskytování podpůrných opatření ve speciálních třídách a školách

Na květnovém on-line setkání zástupce ochránce představil výsledky monitoringu, který ochránce provádí od roku 2020 na základě společného podnětu organizací Spolu a Ligy lidských práv. V roce 2020 se totiž podstatně změnil systém financování některých podpůrných opatření (například kompenzačních pomůcek či asistenta pedagoga). Ochránce zjistil, že podmínky vzdělávání ve speciálních školách se liší v různých regionech podle vstřícnosti veřejných zřizovatelů (měst a krajů). Situace je rozdílná ve veřejných a soukromých školách a velmi záleží také na tom, jak umí veřejné školy využívat finanční prostředky ze státního rozpočtu (tzv. PHAmax podle nařízení vlády č. 123/2018 Sb.). Ochránce zjistil, že se zvýšil počet dětí s postižením v domácím vzdělávání a že se začal častěji do speciálních škol doporučovat další pedagog, což je nákladnější opatření než asistent pedagoga. S těmito poznatky seznámil zástupce ochránce také odbornou veřejnost na červnovém semináři „Vzdělávání dětí s těžkým kombinovaným postižením“, který pořádala poslankyně Martina Ochodnická v Poslanecké sněmovně.

Setkání participační skupiny sebeobhájců

Dlouhodobě se na monitorování práv lidí s postižením podílejí také sebeobhájci. V červnu se v Kanceláři veřejného ochránce práv sešli sebeobhájci z různých koutů republiky. Rozebrali téma bydlení a také se seznámili se svým úkolem, který zpracují v následujících měsících. Spočívá v provedení rozhovoru s jinými lidmi s postižením o tom, jak žijí. Aktivita je součástí monitorovací činnosti a bude dále sloužit jako podklad pro doporučení k naplňování článku 19 Úmluvy (tzv. pozičního dokumentu). Další setkání sebeobhájců proběhne v září.

E.7 Konference, kulaté stoly a školení

Institucionalizace asistenta pedagoga

V červnu zástupce ochránce vystoupil na on-line kulatém stole „Jak institucionalizovat pozici asistenta pedagoga dobře?“, který pořádaly SKAV a EDUin.³⁵ Ochránce obecně nerozporuje změnu při zajištění pedagogické asistence žákům se speciálními vzdělávacími potřebami, kterou navrhuje MŠMT v hlavním vzdělávacím proudu (tzn. přechod od individualizované podpory k podpoře institucionální podle předem stanovených parametrů). Ochránce ale zároveň požaduje, aby byl ve školském zákoně stanoven postup, jak zajistit žákům individualizovanou podporu, když finanční prostředky rozdělené podle parametrů stanovených nařízením vlády nebudou stačit.³⁶ Pokud nebude v zákoně zajištěna

³⁴ Výroční zpráva veřejného ochránce práv za rok 2022, str. 14 – 15. Zpráva je dostupná zde:

https://www.ochrance.cz/dokument/zpravy_pro_poslaneckou_snemovnu_2022/vyrocní-zprava-2022.pdf.

³⁵ Záznam z on-line kulatého stolu je dostupný na tomto odkazu: <https://www.youtube.com/watch?v=3Jlqkb9td0k>.

³⁶ Přípomínky veřejného ochránce práv k návrhu novely školského zákona (č. j. předkladatele MŠMT-25161/2022-3) jdou zde <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/11024>.

individualizace ve zvláštních případech, navržená právní úprava povede ke snížení standardu ochrany práva všech dětí na vzdělání a bude v rozporu s čl. 24 odst. 2 písm. c) a e) Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením, jak jej setrvale vykládá Výbor OSN.³⁷ S názorem ochránce se ztotožnil také Vládní výbor pro osoby se zdravotním postižením, který vyzval vládu k úpravě návrhu novely na svém červnovém zasedání.³⁸

Ochrana lidí s postižením před diskriminací v EU

Právník odboru ochrany práv osob s postižením se zúčastnil vzdělávací akce pořádané Evropskou akademií práva v Barceloně. Seminář byl určen zejména pro advokáty, úředníky a pracovníky neziskových organizací ze všech zemí EU. Právník přednesl poznatky o ochraně práv lidí s postižením dle Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením a příslušných směrnic EU. Zaměřil se zejména na případy lidí s postižením, které v minulosti řešil Soudní dvůr Evropské unie v oblasti práce a zaměstnání (s důrazem na přijímání přiměřených opatření).

Přednáška s názvem „Aby byl náš hlas slyšet, abychom měli možnost volby“

Ochránce uspořádal 18. května ve spolupráci s Fakultou sociálních studií Masarykovy univerzity přednášku s australskou odbornicí na sebeobhajování Cate Thomas. Ve své odborné praxi se zabývá problematikou sociální spravedlnosti a sociální politikou, rovností žen a mužů, právy lidí s postižením a sebeobhajováním, otázkami spojenými s intersexualitou. Cílem přednášky bylo představit různé pohledy na sebeobhajování a podporu lidí s mentálním postižením při získávání vyšší míry samostatnosti a nezávislosti. Součástí přednášky bylo také zamyšlení se nad možnostmi rozvoje sebeobhajování v ČR.

Panelová diskuze na téma „Lidé, kteří propadávají systémem sociálních a zdravotních služeb“

Ochránce ve spolupráci s organizací Práh Jižní Morava uspořádal v dubnu panelovou diskusi věnovanou zmapování bariér, které brání některým lidem využívat existující systém sociální podpory a ochrany. V diskusi vystoupili zástupci zdravotních a sociálních služeb, soudu, kraje, obcí i veřejní opatrovníci, ale také člověk se zkušeností s duševním onemocněním a bývalý peer pracovník Práh jižní Morava. Debatující se dotkli různých témat, například stigmatizace lidí s duševním onemocněním uvnitř systému, nepřístupnost úředních postupů, nedostupnost vhodného a sociálního bydlení či nedostatečné využívání alternativ k omezení svéprávnosti.

Zkouška z českého znakového jazyka

Zástupce ochránce jednal v Poslanecké sněmovně ohledně vzniku zkoušky z českého znakového jazyka. Navázal zde na doporučení bývalé ochránkyň. V reakci na toto doporučení vznikl popis úrovně českého znakového jazyka, chybí ale jednotná zkouška

³⁷ Obecný komentář Výboru OSN pro práva osob se zdravotním postižením č. 4 (2016) o právu na inkluzivní vzdělání. Překlad komentáře do českého jazyka je dostupný zde https://www.ochrance.cz/media/obecnny_komentar_c_4.pdf.

³⁸ Zápis ze zasedání Vládního výboru pro osoby se zdravotním postižením je zde <https://www.vlada.cz/scripts/detail.php?pgid=182>.

k ověření dosažení těchto úrovní. Zástupce ochránce proto zdůraznil důležitost jejího vzniku. Český znakový jazyk by se pak testoval podobně jako cizí mluvené jazyky. Jednotná jazyková zkouška by tak umožnila prokázat minimální jazykovou způsobilost absolventů. Kvalitní tlumočení nebo používání českého znakového jazyka v praxi je nutné ve školách, ale také v sociálních službách, u soudu nebo u policie. Aktuální snahou je proto najít finanční prostředky k tvorbě této zkoušky. K věci se již v roce 2015 vyjádřil i Výbor OSN pro práva osob se zdravotním postižením, který dohlíží na plnění závazků plynoucích z Úmluvy. Vyzval Českou republiku k alokaci dostatečných finančních prostředků na průpravu a nábor tlumočnicků českého znakového jazyka, kteří umožní lidem se sluchovým postižením efektivně využívat práva komunikovat v českém znakovém jazyce, a to nejen v oblasti vzdělávání.

Způsobilost k tělesné výchově a sportu

Právníci odboru ochrany osob se zdravotním postižením se zúčastnili české národní konference aplikovaných pohybových aktivit v Olomouci, kde mimo jiné prezentovali téma nadužívání osvobozování žáků a studentů s postižením z tělesné výchovy. Rovněž se zde domluvili s Univerzitou Palackého v Olomouci a Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy na další osvětové spolupráci v této oblasti. K jednání stran způsobilosti žáků a studentů k tělesné výchově vyzval ochránce také jeho poradní orgán pro oblast práv lidí s postižením prostřednictvím svého usnesení.

E.8 Návštěvy zařízení

Ve druhém čtvrtletí 2023 proběhly v rámci monitorování práv lidí s postižením žijících v pobytových sociálních službách dvě návštěvy domovů pro osoby se zdravotním postižením. V obou případech se jednalo o služby komunitního typu, které prošly transformací.

Brno 31. července 2023

JUDr. Stanislav Křeček
veřejný ochránce práv
(elektronicky podepsáno)